

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ПАНДЕМІЇ ГРИПУ А (H1N1) 2009 РОКУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Водяник А.А., Діброва Ю.В.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Ключові слова: Грип А (H1N1), пандемія свинячого грипу, симптоматика.

Вступ. Інфекційні хвороби не втрачають актуальності через їхню здатність швидко поширюватись у людській популяції [1]. Грип є однією з актуальних проблем охорони здоров'я через широке розповсюдження та значні соціально-медичні наслідки [2].

За теоретичними розрахунками, епідемія співвідносна за розмірами до пандемії “іспанки” 1918 року, при якій може захворіти 30% робочого населення із втратою працездатності протягом 3 тижнів, завдасть збитків у 700 мільярдів доларів [3]. На теперішній час уряд США витрачає близько 10 мільярдів доларів щороку на боротьбу з сезонним грипом, смертність від якого досі лишається на високому рівні.

Пандемія “свинячого грипу” А (H1N1) 2009 року, збудником якої став штамп A/California/04/2009, забрала життя 18 тисяч людей. 622 тисячі випадків інфікування даним вірусом були лабораторно підтверджені протягом 2009–2010 років [4]. Вірус поширився на всі континенти планети, а рівень смертності склав 0,03%.

Відомо, що вірусу грипу притаманна шифтова мінливість та антигенний дрейф, що обумовлює його постійну антигенну різноманітність [5]. Така особливість вірусу призводить до того, що вакцини швидко застарівають, тому існує постійний ризик сезонних епідемій з непередбачуваними наслідками [1].

Мета дослідження – визначити особливості перебігу пандемії грипу А (H1N1) 2009 року на території України за результатами аналізу медичної документації щодо померлих, інфікованих каліфорнійським штамом вірусу грипу.

Матеріали і методи. Загалом проаналізовано 50 уніфікованих форм збору клінічних даних хворих з тріадою симптомів в анамнезі – підвищенням температури тіла > 38,5° С, кашлем (або болем в горлі) та задишкою (або дихальними розладами), які лікувалися у відділеннях інтенсивної терапії і померли у закладах охорони здоров'я усіх форм власності та відомчої підпорядкованості.

Уніфіковані форми збору клінічних даних (УФЗ) досліджено за 86 параметрами у вимірі: лабораторної діагностики, даних про збудника захворювання; симптомів, що супроводжували хворобу; наявності супутніх захворювань й ускладнень основного захворювання.

Результати та їх обговорення. 27 хворим з грипом А (H1N1), викликаним каліфорнійським штамом, діагноз був підтверджений лабораторно і поставлений прижиттєво. У 26 випадках вірус був виділений з носоглотки, в 67% – додатково з ротоглотки і в одному випадку – ізольовано з ротоглотки. 13 пацієнтам діагноз “свинячий грип” був лабораторно підтверджений після дослідження аутопсійного матеріалу. Десятьом хворим лабораторна діагностика

збудника захворювання прижиттєво та після смерті не проводилася.

Жоден із померлих не отримував вакцинації проти вірусу А (H1N1), троє пацієнтів проводили профілактику грипу противірусними препаратами за 14 днів до початку захворювання.

Під час епідемії сезонного грипу близько 90% випадків смертей припадає на осіб похилого віку, які часто ослаблені через ряд хронічних захворювань. Дані нашого дослідження показали, що в структурі хворих, які померли під час епідемії грипу А (H1N1) 2009 року на території України, переважали люди молодого та середнього віку (табл. 1).

Перебіг захворювання протягом епідемії грипу А (H1N1) був надзвичайно стрімким. Так у 50% проаналізованих випадків хворі померли впродовж перших десяти днів з часу появи симптомів хвороби, 36% – протягом 11–16 доби захворювання і лише у 14% випадках хвороба тривала більше двох тижнів. Зважаючи на швидке погіршення стану хворого на “свинячий грип” дуже важливою є своєчасна діагностика, що першочергово ґрунтується на розпізнаванні основних симптомів захворювання, характерних для епідемії каліфорнійського штаму вірусу грипу (табл. 2).

Непродуктивний кашель супроводжував перебіг захворювання майже удвічі частіше, ніж продуктивний. Характерним був перехід непродуктивного кашлю в продуктивний протягом захворювання у 20% хворих. Кров в мокротинні була виявлена у 86% пацієнтів із продуктивним кашлем. Симптоми, характерні для ГРВІ (а саме: біль у горлі, біль у суглобах) зустрічалися порівняно рідко.

У майже половини проаналізованих випадків констатували надлишкову вагу. У 45% з цього числа індекс маси тіла (ІМТ) був понад 30, а у 55% – більше 40 (табл. 3).

Найчастішими ускладненнями у хворих на грип А (H1N1) були гострий респіраторний дистрес-синдром (72%), поліорганна недостатність (72%), ураження центральної нервової системи (ЦНС) (32%), які виникали в комбінації чи окремо (табл. 4).

Висновки. Померлі на грип А (H1N1) (каліфорнійський штамп) із числа українців були молодого та середнього

Таблиця 1.

Вікова структура хворих на грип А (H1N1)

Вік межі, роки	Кількість хворих (абс.)
20–30	12
31–40	13
41–50	17
51–60	6
61–70	2

Таблиця 2.

Поширеність клінічних симптомів при грипі,
спричиненому вірусом А (H1N1)

Клінічні прояви	Частота %
Лихоманка > 38,5 °С	98,0
Задишка	82,0
Кашель непродуктивний	76,0
Головний біль	54,0
Нежить	48,0
Кашель продуктивний	44,0
Біль за грудиною при кашлі	38,0
Наявність крові в мокротинні	38,0
Біль в м'язах	24,0
Біль у горлі	22,0
Нудота	20,0
Порушення свідомості	16,0
Діарея	14,0
Біль у суглобах	8,0
Блювота	6,0

Таблиця 3.

Супутні захворювання у хворих на грип А (H1N1)

Різновиди патології	Частка, %
Надлишкова вага	44,0
Захворювання легень	28,0
Захворювання серця	28,0
Неврологічна патологія	8,0
Діабет	6,0
Бронхіальна астма	4,0
Гіпертонічна хвороба	4,0
Гломерулопатія	4,0

віку, що відрізняє "свинячий грип" від сезонного, на який хворіють переважно ослаблені люди похилого віку.

Перебіг грипу А (H1N1) мав тенденцію до швидкого погіршення стану хворого. У 86% хворих смерть наступала до 16 доби з часу появи перших симптомів недуги.

Триаду симптомів, що найчастіше зустрічалися при епідемії грипу 2009 року, склали: лихоманка > 38,5 (98%), задишка (82%), непродуктивний кашель (76%). Характер-

Таблиця 4.

Ускладнення, що супроводжували перебіг
грипу А (H1N1)

Різновид ускладнень	Частота, %
Гострий респіраторний дистрес-синдром	22%
Поліорганна недостатність	20%
Гострий респіраторний дистрес-синдром	18%
Поліорганна недостатність	12%
Ураження ЦНС	4%
Поліорганна недостатність	4%
Ураження ЦНС	4%

ною для грипу А (H1N1) була поява крові у мокротинні більше, ніж у 80% пацієнтів з продуктивним кашлем.

Надлишкова вага виявлялася як супутня патологія у 44% хворих, що померли від каліфорнійського штаму вірусу А (H1N1).

Триаду найчастіших ускладнень грипу склали: гострий респіраторний дистрес-синдром (72%), поліорганна недостатність (72%), ураження ЦНС (36%), що виникали окремо або одночасно у різних комбінаціях.

Рецензент: д.мед.н., професор Колеснікова І.П.

ЛІТЕРАТУРА

1. Казаков В.М., Грип А (H1N1) 2009, "Свинячий грип": Пандемія (перші підсумки й перспективи розвитку) / Казаков В.М., Шлопов В.Г. – Д.: "Каїтан", 2009 – 108 с
2. Доан С.І. Порівняльна характеристика сезонних епідемій грипу останнього десятиліття та пандемічного підйому 2009-2010 рр. в Україні / С.І. Доан, А.П. Міроненко, О.С. Голубка та ін. // Профілактична медицина. – 2010. – № 4 (12). – С. 19-22.
3. Poland G "Vaccines against avian influenza—a race against time" *N. Engl J Red* – 2006. 354
4. "Pandemic (H1N1) 2009 – update 100". *Disease Outbreak News (World Health Organization (WHO))*. 14 May 2010.
5. Медична мікробіологія, вірусологія та імунологія / [Адріанова Т.В., Бобир В.В., Виноград Н.О., Войцехівський В.Г.] ; під ред. В.П. Широкова – [2 вид.] – В. : Нова Книга, 2011. – 951 с.

НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПРОТЕКАНИЯ
ПАНДЕМИИ ГРИППА А (H1N1) 2009 ГОДА
НА ТЕРРИТОРИИ УКРАИНЫ

Водяник А.А., Диброва Ю.В.

Национальный медицинский университет
имени А.А. Богомольца, г. Киев, Украина

Резюме. Проанализировано 50 унифицированных форм сбора клинических данных умерших от гриппа А (H1N1). Установлено, что в возрастной структуре больных на "свиной грипп" преобладают люди молодого и среднего возраста. Течение гриппа, вызванного каліфорнійським штаммом вірусу, имело тенденцию к быстрому ухудшению состояния больного. Триаду симптомов, которые чаще всего встречались при эпидемии гриппа 2009 года, составили: лихорадка > 38,5, одышка, непродуктивный кашель. Избыточный вес как сопутствующая патология при гриппе обнаруживался у 44% больных. Триаду наиболее распространенных осложнений составили: острый респираторный дистресс-синдром, полиорганная недостаточность, поражение ЦНС.

Ключевые слова: Грипп А (H1N1), пандемия свиного гриппа, симптоматика.

PECULIARITIES OF THE PANDEMIC
OF INFLUENZA A (H1N1) 2009 IN UKRAINE

A. Vodynik, U. Dibrova

Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine

Summary. 50 standardized clinical data collection forms in patients with suspected influenza A (H1N1) were analyzed. It is established that young and middle aged patients were affected by swine flu the most often. The disease leads to the rapid deterioration of the patient. The triad of symptoms that are often encountered during the flu epidemic of 2009 were: fever > 38.5, dyspnea, nonproductive cough. Excess weight was detected in 44% of patients with swine flu. The triad of frequent complications of influenza were: acute respiratory distress syndrome, multiple organ failure, CNS.

Key words: Influenza A (H1N1), pandemic of swine flu, symptomatology.